

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗ
Ν. ΜΑΤΣΑΝΙΩΤΗ

Αποσπάσματα από την τιμητική εκδήλωση για τα 30 χρόνια Καθηγητικής προσφοράς

1997

N. Μαρσανιώτης: Ο Δάσκαλος

Ξ. Κρίκος

Κυρίες, Κύριοι, αγαπητοί συνάδελφοι,

Φοιτητής του δασκάλου που τιμάμε σήμερα, εκπαιδευόμενος κοντά του στην παιδιατρική, συνεργάτης του περίπου είκοσι πέντε χρόνια, καλούμαι να εκφράσω συναισθήματα και σκέψεις των μαθητών του και να μετουσιώσω τα βιώματά μας σε συλλογική ανάμνηση.

Το τόλμημα είναι δύσκολο και ζητώ την κατανόησή σας.

Κύριε καθηγητά, είχατε την τύχη και εμείς το προνόμιο να διευθύνετε μια ιστορική πανεπιστημιακή παιδιατρική κλινική για είκοσι επτά ολόκληρα χρόνια.

Έτσι μαθητεύσαμε δίπλα σας, στον άνθρωπο του στοχασμού και της δράσης, περισσότεροι από δώδεκα χιλιάδες φοιτητές και περίπου επτακόσιοι παιδίατροι, ενώ μερικοί ευτυχίσαμε να παραμείνουμε στην κλινική μαζί σας και να ωριμάσουμε επιστημονικά δίπλα σας.

Περάσαμε πολλά δημιουργικά χρόνια με την καθοδήγηση, την ενθάρρυνση, τη συνεχή αναζήτηση της αλήθειας και του ηθικού, που χωρίς φειδώ, εκπέμπατε με το προσωπικό σας παράδειγμα τόσο στην παιδιατρική πράξη όσο στην εκπαιδευτική διαδικασία και την έρευνα.

Αυτούς τους τρεις βασικούς άξονες υπηρέτησε ο πανεπιστημιακός δάσκαλος Νίκος Μαρσανιώτης συμμετρικά, ανάλογα με τις ανάγκες και τις συγκυρίες και τους υπηρέτησε με αποφασιστικότητα, ενθουσιασμό, αφοσίωση, συνέπεια και υπευθυνότητα.

Θεμελιακό προσόν του δασκάλου μας ήταν η ικανότητα να διακρίνει το χρήσιμο από το περιττό, το πρωτεύον από το δευτερεύον, το εφικτό από το ιδεατό.

Παράλληλα οι έμφυτες διοικητικές του ικανότητες συνέβαλαν στην άριστη οργάνωση και υποδειγματική λειτουργία της κλινικής. Μίας κλινικής που διακινούσε ογδόντα χιλιάδες παιδιά στα εξωτερικά ιατρεία, είχε την ευθύνη της νοσηλείας περίπου είκοσι χιλιάδων ασθενών το χρόνο και κάλυπτε, για δέκα εικοσιτετράωρα το μήνα, τις νοσηλευτικές ανάγκες του μεγαλύτερου τότε τμήματος του παιδικού πληθυσμού της χώρας.

Αν στο νοσηλευτικό αυτό έργο προστεθεί η εκπαίδευση πεντακοσίων περίπου φοιτητών το χρόνο και η άσκηση σταθερά πενήντα ειδικευόμενων γιατρών στην παιδιατρική, γίνονται κατανοητές οι πολύπλευ-

ρες ευθύνες και τα μέγιστα διοικητικά προβλήματα των οποίων η επίλυση απαιτούσε ανάλυση χρόνου, ευαισθησία και δυναμική παρέμβαση, η οποία ήταν πάντοτε άμεση και χωρίς περιστροφές.

Πολύ νωρίς καθιερώσατε τις εβδομαδιαίες συγκεντρώσεις των συνεργατών σας.

Εκεί, «στη Βουλή της κλινικής», ακούγονταν απόψεις που τροφοδοτούσαν ιδέες και συναποφασίζονταν λύσεις των προβλημάτων, όχι σπάνια μέσα από καλόπιστες αντιθέσεις.

Διορατικός και προοδευτικός πάντοτε, με συνεχή, αυστηρή αλλά και διακριτική εποπτεία του έργου της κλινικής, διαπιστώνατε έγκαιρα τις εξελίξεις και τις ανάγκες και αποφασίζατε διαρθρωτικές μεταβολές. Βλέποντας το μέλλον οργανώσατε με τη βοήθεια εκλεκτών συνεργατών πρωτοποριακά κλινικά και εργαστηριακά τμήματα σε πολλές υποειδικότητες της παιδιατρικής και τα στελεχώσατε με εξειδικευμένο προσωπικό. «Θα εφημερεύσω ο ίδιος, λέγατε, αλλά δε θα εμποδίσω κανένα να επιμορφωθεί».

Στον ευαίσθητο κλινικό τομέα δημιουργήσατε ιεραρχικά δομημένες νοσηλευτικές μονάδες, που διασφάλιζαν τη σωστή νοσηλεία των παιδιών και την εκπαίδευση. Έργο πολύμοχθο για αυτούς που το υλοποίησαν και που δεν μπορεί εύκολα να αποδοθεί σε πεπραγμένα και λόγους.

Στις εφημερίες ο φόρτος δουλειάς - ογδόντα έως εκατό νέες εισαγωγές κάθε φορά - μας κρατούσε συνήθως όλους στο πόδι με αγωνία, κόπο, πόνο, προσφορά, κινδύνους, εμπειρίες και τόσα άλλα. Η ατμόσφαιρα της εφημερίας βιώθηκε από όλους τους παιδιάτρους που ασκήθηκαν στην κλινική σε σύνδεσμος αγάπης, φιλίας και συνεργασίας που και σήμερα νοσταλγούμε, ίσως και γιατί ταυτίζεται με τα νιάτα μας.

Δυστυχώς δεν είναι σήμερα κοντά μας, η Πόπη Δανελάτου, η Μαρία Νικολαΐδου, ο Φώτης Μασούνης, η Κλεώ Μαύρου, ο Χρήστος Μπακόπουλος, πολύτιμοι συνεργάτες και φίλοι δικοί σας, πρότυπα ανθρώπων, επιστημόνων και δασκάλων για μας. Κύριε καθηγητά, στο μεγάλο αγώνα δεν είσατε μόνος.

Σκληρός δουλευτής ο ίδιος απαιτούσατε από όλους σας αφοσίωση και προσφορά και καταφέρατε με ένα μικρό σχετικά αριθμό συνεργατών το σημαντικό αυτό νοσηλευτικό έργο, γιατί όλοι είχαν διπληθεί με το πάθος της προσφοράς στο παιδί, «το ωραιότερο πλάσμα της φύσης», όπως λέγατε. Σαν άξιος όμως κυβερνήτης του σκάφους σε δύσκολες στιγμές αναλαμβάνατε αποκλειστικά εσείς την ευθύνη.

Αξιοποιήσατε τους συνεργάτες σας στο έπακρον, τους δώσατε πρώτους, δεύτερους και τρίτους ρόλους, όταν χρειάστηκε, σεβόμενος όμως πάντοτε την ιεραρ-

χία. Είχατε καταφέρει όλοι μας να δουλεύουμε σαν μια καλά οργανωμένη και προπονημένη ομάδα.

Έτσι όλοι μαζί, με έναν ικανό μαέστρο να συντονίζει το έργο μας, υπηρετούσαμε και τους άλλους στόχους της κλινικής, χωρίς όμως να εμποδίζεται η αυτόνομη επιστημονική μας δράση και προκοπή.

Με τα χρόνια, οι συνεργάτες σας μεγάλωναν ηλικιακά, οι ανάγκες αύξαναν, οι προσλήψεις νέων στελεχών και οι δυνατότητες για εξέλιξη των νεότερων ήταν πολύ περιορισμένες. Είχατε αδυναμία να επιλέξετε, να αξιοποιήσετε ικανούς εξειδικευμένους παιδιάτρους και να κρατήσετε άλλους λαμπρούς νέους, που έφυγαν.

Όλα αυτά δυσκόλευαν το έργο σας και πυροδοτούσαν παράπονα και ανασφάλεια για το μέλλον. Χρόνο με το χρόνο βλέπαμε την κλινική να γερνάει. Εκεί πράγματι προβληματιστήκατε, κάνατε μια στάση, αλλά και πάλι τα καταφέρατε. Ανασυγκροτηθήκατε και προχωρήσατε, παρότι μερικά από εκείνα τα προβλήματα διαιωνίζονται μέχρι και σήμερα.

Η συνεργασία με τις άλλες κλινικές του Νοσοκομείου υπήρξε αποδοτική και αμοιβαία ωφέλιμη.

Τη συμβολή του νοσηλευτικού προσωπικού στο έργο της κλινικής την αποζητούσατε και έμπρακτα την αναγνωρίζατε, με την ανάπτυξη σχέσεων στήριξης από τη Διευθύνουσα μέχρι τη νεότερη πρακτική αδελφή. Αλλά και το διοικητικό και τεχνικό προσωπικό τόσο του Πανεπιστημίου όσο και του Νοσοκομείου στάθηκε συμπαράστατης στις προσπάθειες σας και ιδιαίτερα στο μεγάλο σας έργο, την ανέγερση και λειτουργία του νέου πανεπιστημιακού ερευνητικού εργαστηρίου.

Αν δάσκαλε, η διοίκηση ήταν χώρος υψηλών επιδόσεων σας, η εκπαίδευση ήταν η αγάπη σας. Τοποθετήσατε εξαρχής την ορθή εκπαίδευση σε σκοπό προτεραιότητας και την καθιερώσατε ως βασική υποχρέωση μαθητών και συνεργατών σας. Τη διδασκαλία σε κάθε επίπεδο την υπηρετήσατε με επάρκεια, κέφι, συνέχεια και συνέπεια. Η εκπαίδευση των φοιτητών και των γιατρών της κλινικής, οι εισηγήσεις και παρεμβάσεις σας στις επιστημονικές μας συγκεντρώσεις, οι κρίσεις σας στα εκλεκτορικά σώματα, ο λόγος σας στους γονείς, οι δημόσιες εμφανίσεις στα μέσα μαζικής ενημέρωσης είχαν πάντοτε το πνεύμα μιας εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Η εκπαίδευση των φοιτητών, τα προγράμματα τους και η εφαρμογή τους, έφεραν την προσωπική σας σφραγίδα. Το περιεχόμενο τους ήταν συμμετρικό ανάμεσα στο φυσιολογικό παιδί και την ιατρική της παιδικής ηλικίας. Εσείς προτιμούσατε τα ιατροκοινωνικά θέματα με φιλοσοφική διάσταση.

Όμως και τα καθημερινά αντικείμενα της παιδια-

τρικής πράξης, όπως η αγωγή υγείας και ιδιαίτερα τα προβλήματα συμπεριφοράς σας συγκινούσαν.

Το εισαγωγικό σας μάθημα ήταν «οι Στόχοι της Παιδιατρικής». Έτσι στην πρώτη επαφή των φοιτητών με την παιδιατρική, τους περιγράφατε τις ιδιαιτερότητες της ειδικότητας μας, αφυπνίζατε τα επιστημονικά τους ενδιαφέροντα, αλλά και τους προσγειώνατε στα προβλήματα και τις προοπτικές της ιατρικής στη χώρα μας. Απομυθοποιώντας την ιατρική, τονίζατε τη διαχρονική αξία του γιατρού.

Επιμένατε ότι τα απλά ιατρικά προβλήματα δεν είναι απλοϊκά, τουναντίον την αντιμετώπιση τους θεωρούσατε δείγμα υψηλής ιατρικής τέχνης.

Παρακολούθησα πάνω από είκοσι χρόνια τη διδασκαλία σας στους φοιτητές. Ποτέ δεν ακολουθήσατε τον ίδιο τρόπο ανάπτυξης των θεμάτων σας.

Μακριά από την κλασική διδακτική γραμμή, αναζητούσατε ποικιλία στη διδακτική μεθοδολογία και προσαρμόζατε τα θέματα σας στην επικαιρότητα. Το μάθημα σας έτσι, ήταν μια αμφίδρομη σχέση μαθητή και δασκάλου.

Τιμούσατε ιδιαίτερα τους φοιτητές και τη διαδικασία μάθησης, που τη θεωρούσατε πιο δύσκολη από τη διδασκαλία.

Κύριε καθηγητά, ήσατε πάντα αυστηρά απαιτητικός στην τήρηση των υποχρεώσεων δασκάλων και εκπαιδευομένων δίνοντας ο ίδιος το παράδειγμα. Είχατε αναγάγει σε σημαντική εκπαιδευτική διαδικασία την πτυχιακή εξέταση των φοιτητών. Οι αφοσιωμένες σας γραμματείες η Γλυκερία και η Έφη γνώριζαν ότι για κανέναν και για τίποτα δεν μπορούσαν να διακόψουν τις εξετάσεις των φοιτητών.

Στο υπεύθυνο και χρονοβόρο αυτό έργο (όπως και σε πολλά άλλα) σας βοήθησε πάντα ο στενότερος των συνεργατών σας, ο Καθηγητής κύριος Καττάμης και αργότερα, για μεγάλο χρονικό διάστημα, συνέβαλε σημαντικά ο Καθηγητής κύριος Μεσσαριτάκης.

Όσotόσο στις σχέσεις σας με τους φοιτητές, κάποτε χρειάστηκε να πορευθείτε αντίθετα με το ρεύμα του ποταμού, πιστεύοντας ότι έτσι θα φτάνατε ασφαλέστερα στην αλήθεια. Έτσι αντισταθήκατε με αποφασιστικότητα, θάρρος και επιτυχία για πολλά χρόνια στην υποβάθμιση της εκπαίδευσης.

Το μορφωτικό έλλειμμα το παρομοιάζατε «με λειψυδρία, λιμό ή έλλειψη ενέργειας» και την υποβάθμιση της εκπαίδευσης τη θεωρούσατε «σοβαρή αντιδημοκρατική και αντικοινωνική πράξη».

Το εκπαιδευτικό σας έργο δεν περιορίστηκε ασφαλώς μόνο στους φοιτητές.

Ειδικευόμενοι και ειδικευμένοι παιδίατροι σφραγίστηκαν από τη διδαχή σας και η Παιδιατρική αξιώθηκε τιμής και προόδου.

Η δια Βίου εκπαίδευση υπήρξε στόχος ζωής. Χαρακτηριστική απόδειξη η επιτυχημένη ετήσια Θεραπευτική μας Ενημέρωση.

Πρωτοπόρο κατά την καθιέρωση της, είχε αλματώδη εξέλιξη με μεγάλη ποσοτική και ποιοτική προσφορά παιδιατρικών γνώσεων.

Αλλά, ταυτόχρονα συνέβαλε στην ανάπτυξη αμοιβαίων σχέσεων, συναισθηματικής και κοινωνικής επικοινωνίας μεταξύ των παιδιάτρων. Κάποτε με ικανοποίηση τη χαρακτηρίσατε σαν «συνάντηση προσώπων, εποχών, ιδεών, του χτες με το σήμερα».

Με ανυπόκριτη χαρά υποδεχόμαστε εκεί τους παιδίατρος της χώρας και με κάθε τρόπο εκδηλώνετε την εμπιστοσύνη στο έργο τους.

«Πρεσβευτές των παιδιών στην κοινωνία των ενηλίκων» τους προτρέπατε να είναι και πάντοτε τονίζατε την πίστη σας στο λόγο και το ρόλο τους. Τους εμπιστευθήκατε τη διάδοση των στόχων σας για την προστασία της υγείας του παιδιού, όπως ο μητρικός θηλασμός, η διάδοση των εμβολιασμών, η καταπολέμηση της πολυφαρμακίας, η προστασία από τα ναρκωτικά και το AIDS και τόσα άλλα. Η μεγάλη σας προσφορά στο παιδί, την οικογένεια, την κοινωνία, στον τόπο μας είναι συνδεδεμένη με την προσφορά και των παιδιάτρων, «των αποστόλων της παιδιατρικής», όπως λέγατε, στα πέρατα της χώρας.

Εσείς θέλατε να βλέπετε τους παιδίατρος ηγέτες και οδηγούς και μέσα από σκληρή δουλειά ατομικά, κοινωνικά, ηθικά και επαγγελματικά καταξιωμένους.

Από σας περιμέναμε πάντοτε τις θέσεις για το δέον γενέσθαι στα μεγάλα διλήμματα της παιδιατρικής στη χώρα μας τα τριάντα αυτά χρόνια και τις είχαμε έγκαιρες και έγκυρες, υπεύθυνες και τεκμηριωμένες, ανεξαρτήτως κόστους.

Εσείς από την άλλη μεριά είχατε την τύχη να νιώθετε καθημερινά την έκφραση του σεβασμού και της αγάπης του παιδιατρικού κόσμου της χώρας.

Προικισμένος δάσκαλος, ενθαρρυντικός και καθοδηγητικός προς τους μαθητές σας τους προτρέπατε στη δημιουργία και συμπαραστεκόσατε σε προσωπικά τους προβλήματα.

Σαν παιδαγωγός νιώθατε αγωνία γι' αυτούς, αλλά τους δείχνατε και δρόμους με τη χαρακτηριστική σας ευχέρεια να τους ξυπνάτε επιστημονικά και πνευματικά ενδιαφέροντα. Κατορθώσατε ώστε να είναι όχι μόνο δέκτες, αλλά και συμμετοχοί τόσο στη σκέψη σας όσο και στην τέχνη να ασκούν και να δέχονται κριτική.

Τους θέλατε ειλικρινείς και λεβέντες. Καλλιεργήσατε σαν ύψιστο χαρακτηριστικό του παιδίατρος τη δυ-

νατότητα επικοινωνίας με το άρρωστο παιδί και την οικογένεια του και μας μάθате να δίνουμε ελπίδα και παραμυθία, όταν όλα φαίνονταν χαμένα.

Μας διδάξατε ότι μόνον τότε θα βοηθήσουμε το παιδί όταν βλέπουμε τη ζωή μέσα από τα δικά του μάτια και τη δικιά του ψυχή, όταν ασχολούμεθα με αυτό και τον κόσμο του σαν σύνολο και όχι μόνο με το κορμί του. Μας μάθате να αντικαταστήσουμε στην άσκηση της παιδιατρικής τα «εγώ νομίζω» με την επιστημονική τεκμηρίωση.

Σ' αυτό βοήθησε και η έκδοση της «Παιδιατρικής» σας που έγινε εγκόλπιο στα χέρια του ασκούντος "Έλληνα Παιδιάτρου.

Καθοριστική για όλα αυτά υπήρξε αναμφισβήτητα η Βαθιά σας γνώση της ελληνικής γλώσσας. Την υπηρετήσατε με πάθος, αλλά σίγουρα της χρωστάτε και χάρη, μια και ήταν ο μεγάλος σύμμαχος σας στην ακαδημαϊκή σας ανέλιξη.

Σαφής απόδοση στο γραπτό λόγο των επιστημονικών θέσεων, γοητεία και ενθουσιασμός με το χάρισμα του προφορικού λόγου στην άμεση επικοινωνία με συνεργάτες, μαθητές, γονείς, κοινωνικό σύνολο.

Κύριε Καθηγητά, ήσαστε πολύ απαιτητικός, αυστηρός, εργασιομανής, τελειοθηρικός και ενίοτε εξουθενωτικός!

Με το πολυδύναμο όμως αυτό εμβόλιο μοπλιάζονταν και οι μαθητές σας ώστε σύντομα ανοσοδιεγερμένοι να κινούνται στο ίδιο κλίμα. Για δύο πράγματα ήσασαν σκληρός και ασυμβίβαστος.

Το ένα ήταν η ολιγωρία για το άρρωστο παιδί και το άλλο η ηθική και η δεοντολογική ασυνέπεια στην άσκηση της ιατρικής και ιδιαίτερα μέσα στην κλινική. Αμαρτήματα ασυγχώρητα, που είχαν ως μεγάλο τίμημα, πέραν των άλλων, τη διαγραφή από την καρδιά του δασκάλου.

Σεβαστέ μας δάσκαλε, οι περισσότεροι από τους μαθητές σας ακολούθησαν πορεία λαμπρής επιστημονικής ανέλιξης. Όχι λίγοι διακρίθηκαν σε υψηλές ακαδημαϊκές θέσεις στη χώρα μας και το εξωτερικό.

Κάποιοι από εμάς υπολειφθήκαμε ίσως των προσδοκιών σας.

Εκείνο όμως που είναι βέβαιο είναι ότι όλοι προσπαθήσαμε και αυτή πιστεύουμε ότι πρέπει να είναι η δική σας ικανοποίηση.

Η ζωντάνια και η σοφία σας, σας επιτρέπουν να παράγετε πολύτιμο έργο και σήμερα.

Ευχόμαστε την αποθησαυρισμένη γνώση και εμπειρία σας να την σκορπάτε απλόχερα στους μαθητές σας, να ζείτε ευτυχισμένος ανάμεσα στην αγαπημένη σας οικογένεια και να ενισχύετε και απολαμβάνετε, κατά την έκφραση σας στην Ακαδημία, τη συμμαχία της χαράς του παππού με τον εγγονό, του παππού με το Νίκο Ματσανιώτη το νεότερο.

Οι μαθητές σας παλνοί, νεότεροι, σημερινοί, σας ευχαριστούμε πολύ και σας ευχόμαστε πολύχρονη παρουσία στο χώρο με υγεία και χαρά.